

כרך זה

הנכים מצאו מרשיע. משחזרו נכי מלחמת ארץ ישראל למצרים היה גורלם שם כגורל נכי מלחמות הערבים בדורות עברו: איש כמעט לא דאג להם. הם נשארו עם מומם להסתדר בחיים כמיטב יכולתם. כאשר קם גנרל מוחמד נגיב והקים ארגון לשיקום נכי המלחמה הוא רכש את לבות אלפי הנכים ומשפחותיהם ואת לב אלפי משפחות חללי המלחמה.

תותחים ברחבת הארמון. בלב קאהיר משתרע בניין גדול ועצום: הארמון המלכותי עבדו לשם נהגו ההמונים לנהור, להביע את רגשותיהם לפני המלך. לשם הגיעו יחידות צבא חזקות וטנקים ומשוריינים, כאשר הכריז הצבא על הפיכתו. מול לועי התותחים לא היתה למלך כל ברירה אלא להכניע. הוא עזב בחפז את מצרים והשאיר את השלטון בידי הצבא.

נגיב לא היה פעיל ביותר: הוא שימש להתנערות זאת כראש סמלי. במנות פארוק את נגיב אל-הילאלי ראש ממשלה, דרש ממנו למנות את גיסו, קולונל איסמעיל שרין ביי (בעלה של פאוויה, אשתו לשעבר של השאח האיראני), כשר מלחמה. הקצינים ראו את המינוי כצעד ראשון של מסע החצר נגד מעמדו בצבא. כיישיבה דחופה סקרו מחדש את תכניותיהם, הכינו אותו לביצוע. מה שהיה חסר להם היה אדם שיופיע בראש הפיכה לעיני הקהל. הם בחרו בנגיב.

„לטהר את עצמו“

בשעה ארבע לפנות בוקר דפק קצין על דלתו של נגיב, לקח אותו לישיבה דחופה במחנה עבסי הגדול. במחנה זה היתה מפדקתו של נגיב, ששמש מפקד איזור קהיר, ושם נקבעה מפקדת ההפיכה. כעבור שעות מספר של ויכוחים קדחתניים היו הקצינים מוכנים לפעולה. הודעתם הראשונה לעם המצרי היתה מנוסחת.

בשעה שבע הופס

קה קריאת החדשות וקולו (המוקלט) של מוחמד נגיב הכריז: „זה שנים שמצרים נחונה למשטר של שחיתות וניחון שעיור והשפיעו לרעה על הציבא, גרמו למפלתו החמורה בפלסטין. גם אחרי מלחמה זו ברה השחיתות ועל הציבא השתלטה קבוצה של בוגדים, עד כי כל מי ששלט בצבא היה בוגד או שפך מושחת, ולמצרים לא היה צבא המסוגל להגן עליה. לכן קמנו לטהר את עצמו...“

לפי כל הסימנים היו כחונתיו של נגיב מוגבלות. אולם ההגיון של המאורעות דחף אותו קדימה. כשראה את המלך וזחל על גחוריו, הבין שאין כל סיבה להימנע מלבעוט בו. הוא גירש את המלך. מאותו רגע נכנסה המפיכה לתנופתה המלאה, ששוב לא היתה תלויה ברצונו של איש.

תחילה חשב נגיב שאינו מבין בפוליטיקה, שהוא זקוק לפוליטיקאי מקצועי. הוא מסר את השלטון לידי עלי מאהר. אולם חיש מהר הבין שהשלטון מרוכז בידי, שהפוליטיקאים אינם אלא מגבכי פראונט מודקנים. הוא ראה את חולשתו של חאסא הנערץ.

המסקנה היתה ברורה לאיש צבא, הרגיל להחליט על סמך עובדות. הוא נטל את השלטון המעשי לידי, מסר לנפד אולטימאטום בו נדרש לסלק את אנשי השחיתות, וביקש את מנהיג הוופד החשוב ביותר, סראג אל-דין. במקום שהגנרל יחפש בני-ברית, עמי דו עתה כל מנהיגי המפלגות הפלוגות לפני פתח ביתו.

הצורך

מוליד איש

נגיב הפך איש הנגורל של מצרים, שליט כל-יכול של מדינה הערבית העור לה בכוחה בהרבה על כל שאר מדינות ערב. אף כי נכנס לתפקיד זה כמעט בהיסח הדעה, ללא כל תכנית ברורה, הרי מכתוב לו הגורל את דרכו. גם נגיב יודע, כפי שיועד יגאל אגון, ש מצרים לא נחלה את מפלתה בגלל כמות של נשק מקולקל, אלא בגלל נחשלות החברה המצרית, התנוות מעמדה השליט (שלא שלח את בני לחזית), ובגלל התככים הביזנטיים של נכסיו ערב אשר כל אחד מהם ראה בשמחה כיצד נוחל חברו תבוסה מוחצת מידי צה"ל. דרכו של נגיב, אם ידע להחזיק בשלטון, תוביל אותו לחיסון כל שלושת הגורמים: לרפורמה של החברה המצרית, לחיסול מעמד השליט ולאיחוד ארצות ערב בדרך של שכנוע, כפייה או מהפכה. ואף אם יתברר כי נגיב אינו האדם החזק האמתי, לא ייעצר התהליך. במקומו יבוא גנרל שני או שלישי. הצורך יוליד את האדם.

אותיות על הקיר

אזרחי ישראל קיבלו לפני שלושה שבועות את הידיעה על ההפיכה המצרית באדישות לגלגנית, כצופה בזירה החוזה בלהטוט אקרוטי בטי של להקה היוזעה בלהטוטיה. רק מעטים מאד הבינו, שאין זו מהפכה סתם, אלא המאורע המדיני הגדול ביותר של התקופה במרחב. ההפיכה המצרית לא היתה צריכה

בקרב החיילים עצמם. מטרתו הראשונה היו נכי מלחמת ארץ ישראל, שבו הפצועים משדה הקרב לעורף, ניסו המנהיגים להסתיר את הקיומם כדי לא לפגוע ברוח העם. עם תום הקרבות מצאו שנות היתר להתעלם מקיום אותם נכים מאשר להתמכר במערכת שיקום אינסופית. התוכנית שהוכרו עליה בקולי קרול, לספק לכל נכה מלחמה חלקת אדמה ומקור פרנסה. לא יצאה מנדר ההכרזות והפרט סומת, הנכים נעזבו לנפשם, להסתדר ככל אשר יעלה בידם.

מוחמד נגיב הקים ארגון ציבורי לשיקום הנכים, נבחר לנשיאותו והחל מתרוצץ בין המוסדות והמשרדים הממשלתיים כדי לגייס עזרה לנכים. „לפעמים“, הוא סיפר, „לא יכולתי לישון לילות שלמים. בחלל ריחתי, לנגד עיני, קבצים מלאכותיות. לא היה לי חלום אחד אשר בו לא השתרעה שורה של פרטויות הנחוצות לנכי המלחמה.“

אדם עני במבואות קאהיר

כך מספרים הערבים ל עצמם את מפתחם ביש ראד: מצעד נצחון ישי ראדי בחסות דגג האוים.

את זמן עבודתו ב צבא הקדיש להחדרת רוח חדשה בין הקצינים והחיילים, שאף להעלות את צבא המצרי לרמת צבא הבריטי, בו חונך. את זמנו החופשי בילה בשקט בחוג משפחתו. בניגוד ל רוב הקצינים בני דרגתו, לא היה הגנרל נגיב איש עשיר ואוהב הילולים. הוא גר בבית קטן במבואות קהיר, מול היצודן ה לילה המפואר חל מיה פאלאס, מתנאה בכך ש„רגלי לא דר כו שם אף פעם“.

כאשר רצה לקנות מכונית פרטית למשפחתו כחר במכונית אוסטיין קטנה, אשר את מחירה (600 לירות) יכול לשלם בתשלומים חודשיים. במקום להתבייש בעניותו (היחסית) אהב להדגיש, קנה סיגרים (סוג עממי, ששה גרוש לחבילה של עשרה) במקום טבק למקטרת המלחה אותו תמידית. ברצותו לעשן היה מוציא סיגר, תוחך אותו לשלוש, תוחב חלק אחד למקטרתו, מחזיר את השאר לקופסה.

אולם מוחמד נגיב לא היה הקצין היחיד אשר המשטר הקיים במצרים ובצבא חרה לו: רוב הקצינים הצעירים, אלה שהשתתפו בקרבות ארץ ישראל ואלה שהתגייסו אחריהם, חיפשו אף הם שינוי רדיקלי במשטר הקיים. הם הבינו גם כי לא השחיתות בלבד גרמה למפלה: עם נחשל ומגבר אינו מסוגל ל צור צבא ולהבטיח את נחונתו. אל תוכניות שינוי המצב הקיים, החלו מתחספות, בראשי הקצינים הצעירים, תוכניות להפיכה הברתית שתחלק את המשטר הפיאודלי הרקוב. כצעד גיבוש ראשון הם הקימו מועדון.

רשימה

שחורה ביותר

לא היה זה מועדון קצינים כמקובל ב צבאות רבים, אשר תפקידו מוגבל לה קלת הבילוי על הקצינים, או לפעולות חברתיות או מקצועיות. מן הרגע הראשון נשא מועדון הקצינים המצריים אופי פוליטי מובהק, נועד לשמש מקום מפגש לקצינים המורדים, מרכז לליבוך דעותיהם. את זאת ידע ה מלך פארוק היטב.

הוא חשש לסגור את המועדון, פן גירום להתנגשות גלוי ייה בינו לבין הקצינים הצעירים. הוא בחר בשטיה אחרת, בתקווה שיוכל להשתלט על המועדון, לרתמו לעגלתו שלו. בבחירות הראשונות למוסדות המועדון תבע את מינויו של מוחמד חידר כאשף ליושב ראש המועדון. התערבות המלך הסעירה את הקצינים הצעירים: הם פנו למוחמד נגיב שיקבל לידי את התפקיד שפארוק רצו עליו עין.

למרות שלנגיב לא היה כל קשר הדוק עם הקצינים הצעירים (שכבר או הספיקו להתלכד במידה מסוימת) הוא הסכים, ראה בהם נושאי השינוי שהוא עצמו שאף לו. פארוק נכנע לקצינים, העביר את נגיב לרשימתו החשורה ביותר. למעשה הגזים פארוק באיבתו לנגיב. הסיבה העיקרית למעמדו של המלך בצבא נבעה מקורו אחת, לא מרוחק מנגיב עצמו: הקצינים הצעירים. בשיטתיותם הם יעזבו תוכנית מפורטת לחפיסת השלטון ושינויה הצבא ככל השפעה חיצונית. ואילו תפקידו של מוחמד

כך רואים הערבים את עתיד ישראל: מחיצתה המוחלטת עלידי ארצות ערב המקומצות לאגרוף